

Çocukların Doğaya İhtiyaçları Var

Yazı ve Fotoğraflar: Nuran Akkılıç Kansu

Bu yazı Çoluk Çocuk Dergisi Eylül 2008 sayısında yayınlanmıştır.

Pek çoğumuz çocukluğumuzda sokakta açık havada saatlerce oynadığımız günleri hatırlarız. Bisiklete biner, ağaçlara tırmanır, arka bahçede çukurlar kazar, bulduğumuz taş, kozalak, çer çöpü biriktirir, onlardan yeni şeyler yapardık. Bahçedeki tomurcukları, yabani otları, böcekleri incelerdik. Sabahtan akşama kadar biri bizi eve çağırana kadar kaygısızca, dertsiz tasasız oynayan çocuklardık. Mutlu Çocuklar!

Dertsiz tasasız deyince yanlış anlaşılmasın. Elbette bizim de önemsedığımız şeyler vardı.

Yavru kedi ya da köpeklere bahçede yuva yapar evden getirdiğimiz yiyeceklerle beslerdik. Yaz günlerinin o kavurucu sıcaklarında kurumasınlar diye aramızda paylaştığımız sokağımızın ağaçlarını her akşam kovayla su taşıyor sulardık. Kışın karlı günlerinde yiyecek bulamayan kuşlara ekmek kırıntıları bıraktığımız köşeler vardı, yazın okulumuzun bahçesinde, yuvalarına uzun yollar halinde yürüyen karıncalarla ay çekirdeklerimizi paylaşırdık. Kısacası sokakta oynamak ve dolayısıyla doğayla doğal olarak iç içe olmak hayatımızın doğal bir parçası olmuştu. Doğayla aramızda bir bağ oluşmuştu.

Ne yazık ki bugünün çocuklarına baktığımızda doğayla ilgili deneyimlerinin olmadığını görüyoruz. Bırakın doğayı sokakta ya da parkta açık havada oynayamayan çocuklar var. Onların bir etkinlikten diğer etkinliğe koşturdukları oldukça yoğun bir programları var. Sebebi her ne

olursa olsun, ister ailelerin ve çocukların zamansızlıkları, ister oyun alanlarının azalması, sokakların trafik açısından güvenilir yerler olmaması, ister annelerin açık havada koşunca çocuğum terler, üşütür endişeleri, ya da son senelerde ortaya çıkan hayvan ya da haşerelerden geçen hastalıklar, sonuç olarak çocukların artık özgürce serbest bir şekilde sokakta ya da parklarda oynamasına engel oluyor. Çocuklar gittikçe sokaklarındaki doğadan uzaklaşıyorlar. Televizyon, bilgisayar ekranları ve alışveriş merkezleri çocukların en büyük oyun alanları haline geldi. Kısacası son yıllarda hızla değişen ailelerin yaşam tarzı ve tempoları çocukları olumsuz yönde etkilemeye başladı. Çocuklarda aşırı kilo ve kolesterol gibi sağlık problemleri, duygusal tatminsizlikler, hırçınlıklar, aşırı hareketlilik, dikkat eksikliği ile ilgili problemler, zayıflayan sosyal beceriler ve hatta küçük yaşta ortaya çıkan depresyonlar gibi.

Çocukların doğaya ihtiyaçları var. Onların açık havada özgürce oynamaya, koşmaya, görmeye, dokunmaya, koklamaya, keşfetmeye ihtiyaçları var. Zihinsel, duygusal ve bedensel gelişimleri için doğaya ihtiyaçları var. Öğrenmek için doğaya ihtiyaçları var. Doğada, dışarıda, açık havada içinde bulundukları ortam ve koşullara göre ne yapmaları gerektiğine kendi başlarına karar verebilmeleri için, diğer bir deyişle kendilerini her şartta koruyabilmek için doğaya ihtiyaçları var. Sağlıklı olabilmek için doğaya ihtiyaçları var. Hayata hazırlanabilmek için doğaya ihtiyaçları var.

"Açık havada zaman geçirmenin çocuklara yararları" üzerine büyük bir araştırma başlatan Fildelfiya Çocuk Hastanesi, Gastroenteroloji ve Beslenme Bölümü doktorlarından Dr. Burdette ve Whitaker, düzenli olarak açık havada oynama şansı verilen çocukların sadece fiziksel açıdan gelişmediklerini söylüyorlar. Aynı zamanda hayal güçleri daha kuvvetli, daha yaratıcı ve işbirliğine daha yatkın çocuklar olduklarını ifade ediyorlar. Yale Üniversitesi Doğa Bilimi Profesörlerinden Dr. Kellet konuyla ilgili yapılan araştırmaların açık havada, doğada düzenli olarak zaman geçiren çocukların stressiz ve dikkat süreleri daha uzun çocuklar olduğunu söylüyor.

Doğanın da çocuklara ihtiyacı var.

Çocuklar daha küçük yaştan doğayla bağ kurmaz, doğayı tanımaz, sevmezse gelecekte doğayla ilgili sorunlarla kim ilgilenecek? Kim nesli tükenmekte olan hayvan ve bitkiler için endişelenecek? Kim küresel ısınmayla, çevre ve doğa kirliliği ile ilgilenecek? Kim çalıştığı yerde, mahallesinde geri dönüşümü başlatacak? Kim bilecek sazlık alanların pek çok canlıya ev sahipliği yaptığını ve bu nedenle korunması gerektiğini. Böylece doğadaki yaşam döngüsünün de korunduğunu ve bunun çevre için çok önemli olduğunu.

Geçen sene bir grup anaokulu öğrencisiyle yıl boyunca yaptığımız doğa eğitim programının ilk günlerinde sadece çocukların değil ailelerin de doğaya yabancı olduklarını fark ettim. Eğitimin başında, alışıktı olmadıkları için tohum ekmek için toprağa bile dokunmaktan ürken, doğada yürüyüş yapmaktan çekinen, böceklerin uzağından bile korkarak geçen çocuklar kısa bir süre sonra deneyim ve bilgi sahibi olmaya başladıkça doğa eğitim günlerini heyecanla beklemeye başladılar. Doğa hiçbir yerde oluşturulamaz bir eğitim ortamı oldu onlar için. Doğa zekası başta olmak üzere diğer tüm zeka alanlarını kullanabilme imkanı buldular. Hayatları boyunca unutamayacakları deneyimler kazandılar. Sadece çocuklar için değil, hepimiz için “Öğrenmek Hiç Bu Kadar Zevkli Olmamıştı”.

Doğa çocuklara bütün duyu organlarını kullanabilecekleri eşsiz bir ortam sundu. Keşfetmek için bakmayı, koklamayı, dokunmayı ve sessizce çevreyi dinlemeyi öğrendiler.

Çocuklar gittiğimiz parklarda, göl kenarında, ormanda hatta okulun arka bahçesindeki bir avuç yeşillik ve toprak alanda bile çok değişik, ilginç ve inanılmaz şeyler gördüler (değişik böcekler, bitki çeşitleri, uçan tohumlar, hayvan dışkısı, kafatası), duydular (kuş sesleri, rüzgarda hışırdayan yapraklar), kokladılar (çiçekler, yapraklar, toprak, reçine), dokundular (solucan, ağaç gövdesi, reçine, örümcek, hayvan kafatası, tavşan dışkısı, uğur böceği) ve hatta tadına baktılar (kar tanesi, yağmur damlası).

Çocukların, gördükleri ve öğrendikleri şeyler karşısında hayranlık duygusu yaşadıklarını, keşfettikçe öğrenmekten daha çok zevk aldıklarını, gözlemlediklerini, heyecan ve hayranlık içinde, öğretmen, arkadaş ve aileleriyle paylaştıklarını, doğadaki ritmi ve döngüyü anlayarak deneyimler kazanmaya başladıklarını, doğaya değer verdiklerini ve doğada birbirleriyle işbirliği içinde olmaya özen gösterdiklerini ve konuya uzun süre odaklandıklarını, dikkat sürelerinin arttığını gözlemek de biz eğitimciler için çok heyecan verici oldu.

Araştırmalar deneyim ve bilgileri sadece iki duyuyu kullanarak kazanan çocukların (televizyon ya da bilgisayar ekranı ve kitaplar) algılama becerilerinin yeterince gelişmediğini söylemekte. Çocuklar duyularının hepsini kullanabildikleri ortamda daha kolay, kalıcı ve hızlı öğrenebilmektedirler.

Yine buna ek olarak bazı araştırmalar açık havada ışığın, bağışıklık sistemimiz için hayati önem taşıyan ve biyolojik saatimizi ayarlayan, beynin bir parçası olan epifiz bezini uyararak bizim mutlu olmamızı sağladığını da gösteriyor. Açık havada ışık, vitamin D sentezi sağlayan etkisiyle öğrenmeyi ve üretkenliği artırıyor.

Öğrenmekten zevk alan, heyecan duyan, meraklı, araştırmacı, gözlem yapan, çözümler üretebilen, doğa ve diğer tüm zeka alanlarını aktif şekilde kullanabilen, daha sağlıklı, yaratıcı, stressiz, mutlu, çevre ve doğaya önem veren çocuklar yetiştirebilmek için biz eğitimcilerin, anne ve babaların çocukları doğayla buluşturması ve doğayla bağ kurmalarını sağlaması gerekmektedir. İçerde hiç çocuk kalmasın, onları açık havaya çıkarın, hem de bugün ŞİMDİ.

